

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ВА СУВ
ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ ИРРИГАЦИЯ ВА МЕЛИОРАЦИЯ ИНСТИТУТИ

“Педагогика, психология ва ўқитиш методикаси” кафедраси

ПЕДАГОГИК МАҲОРАТ фанидан

Дарс ишланмаси

**Мавзу: Педагогик маҳорат ҳақида тушунча,
унинг таркибий қисмлари.**

Тошкент – 2012 й.

РЕЖА:

1. Педагогик маҳорат ҳақида тушунча.
2. КТМД ўқитувчи фаолият мазмунига қўйиладиган талаблар.
3. Педагогик маҳоратнинг таркибий қисмлари ва уларнинг аҳамияти.

Педагогик махорат - туғма талант ёки наслдан-наслга ўтувчи хусусият эмас, балки изланиш, ижодий меҳнат маҳсулидир. Бу кўп қиррали педагогик фаолият заминида ижодий меҳнат ётади. Шунинг учун ҳам педагогик махорат ҳамма ўқитувчилар учун стандарт, яъни бир қолипдаги иш усули эмас, балки у хар бир ўқитувчининг ўз устида ишлаши, ижодий меҳнати жараёнида ташкил топади ва ривожланади. Бу жараёнда илғор ўқитувчининг педагогик махорати ва тажрибалари бошқа ўқитувчи ўрганиши, унда ижодий фойдаланиши ва ўз фаолиятини илғор тажрибалар билан бойитиши зарур. Ўқитувчининг педагогик махорати асосан, синф аудитория машғулотларида яққол кўринади.

Махорат-бу юқори ва доимо юксалиб борувчи тарбия ва ўқитиш санъатидан иборат. Педагог- ўз ишининг устаси, ўз фанини чуқур билувчи, фан ва санъатнинг мос сохалари билан яхши таниш, амалда умумий ва ёшлар психологиясини яхши тушунувчи, ўқитиш ва тарбиялаш методикасини хар томонлама билувчи ҳамда юқори маданиятга эга бўлган мутахассисдир.

«Педагогик маҳорат» ўқув курси бўйича таълим технологияси маъруза ва амалий машғулотларни лойиҳалаш технологиялари асосида ишлаб чиқилган.

Мазкур қўлланма кириш, таълим технологиясининг концептуал асослари ҳамда маъруза ва амалий машғулотларда ўқитиш технологияларидан таркиб топган.

Таълим технологиясининг концептуал асослари бўлимида «Педагогик маҳорат» ўқув курсини ўқитишнинг долзарблиги асосланган, мазкур курснинг тузилмаси келтирилган

Сўнгра фан бўйича ўқитиш технологиялари лойиҳалаштирилган

1. маъруза
машғулотларини олиб
боришнинг кириш-
маъруза, мавзу асосида
маъруза, муаммоли
маъруза, мунозара
маъруза, информацион
маъруза, кўргазмали
маъруза кўринишлари
қўлланилиши;

2. амалий машғулотларни
олиб боришнинг
топшириқларни индивидул
тарзда ёки гуруҳда
бажарилиши, лойиҳа
технологияси, назарий
билимлар асосида билимлар
ва кўникмаларни
чуқурлаштиришга
йўналтирилган амалий
топшириқларни
бажарилиши.

Қўлланма (курс)нинг асосий мақсади ҳам талабаларни педагогиканинг турли соҳалари, жумладан, умумий, ёш давлари, ва амалий психологияга оид билимларни бериш билан бирга педагогнинг маҳорати ва шу соҳаларнинг илмий тадқиқот методларини амалда қўллашга ўргатишдан иборатдир.

Курснинг асосий вазифаларига бакалаврнинг ижтимоий фаолиятининг барча йўналишларида дарс бера олиш, дарсларни тўғри ташкил этиш, шу билан бирга бўлажак ўқитувчиларга келажакда қандай қилиб маҳоратли педагог бўлиш, талабаларни бошқаришнинг психологик омиллари, механизмлари ва шарт-шароитлари билан таништириш, педагогик фаолият мотивларини мукамал ўзлаштириш, ўзларидаги қобилият ва иқтидорни ўстириш йўллари ҳамда мустақил, ижодий тафаккурни ривожлантириш омилларига ўргатиш, жамоада фаолият кўрсатганда ўзгаларга педагогик таъсир кўрсатиш сирларидан бохабар қилиш, педагогик-психологик воқеалар ва ҳодисалар табиати, уларнинг моҳиятини тушунишга кўмаклашишдан иборатдир

ПЕДАГОГИК МАҲОРАТНИНГ МОҲИЯТИ

-бу муаллим шахсий маданияти, билимлари ва дунёқараши, унинг ўқитиш ва тарбиялаш усулларини юқори маънода билиши ва янги тажрибалар ва педагогик техника бўйича ҳар томонлама тайёргарликларининг ўзига хос қотишмасидир.

КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШ МИЛЛИЙ ДАСТУРИНИНГ МАҚСАДИ — таълим соҳасини тубдан ислох қилиш, уни ўтмишдан қолган мафкуравий қарашлар ва сарқитлардан тўла халос этиш, ривожланган демократик давлатлар даражасида, юксак маънавий ва ахлоқий талабларга жавоб берувчи юқори малакали кадрлар тайёрлаш Миллий тизимини яратишдир. Дунёга янги кўз билан қарайдиган, уддабурон, ишнинг кўзини билувчи, буюк келажагимиз пойдеворини қурувчи ва юксалтирувчи мутахассис кадрларни тайёрлаш, республикамиз педагоглари олдида турган энг муҳим ва масъулиятли вазифадир.

Педагог ихтисослигини танлаган хар бир инсон кимларни ўқитаётган ва тарбиялаётганлиги учун ўзига жавобгарликни олади. У ўзининг касбий тайёргарлигига жавоб бериш билан бирга педагог, ўқитувчи, тарбиячи, муаллим бўлиш ҳуқуқига эга бўлиши учун жуда кўплаб мажбуриятларни олиши зарур. **Муаллимлик касбининг шарафлилиги, нафақат, унинг ўқитувчи, турли билимларни ўргатувчи ва мохир тарбиячи бўлганлиги учунгина эмас, балки унинг ўзи танлаган касб-хунар йўналишидаги барча мутахассисликлар бўйича махсус фанларни ва уларнинг пойдевори бўлган фундаментал фанларни ҳамда ўқитиш ва тарбия беришни, психология ва педагогика асосларини аъло даражада эгаллаган бўлиши шарт.**

Ўқитувчининг фаолияти маҳорати

Ўқитувчининг меҳнати

Беҳат изланиш ва азоб уқубатли кечинмалар, кундалик ишлар, ҳафсаласи пир бўлиш, қилган ишларидан хурсанд бўлиш, илҳом ва бетакрор ғурурланиш они, бошдан кечирилган қувончдан қаноат ҳосил қилиш.

Ўқитувчининг санъати

Бу қандайдир қўл билан ушлаб бўлмайдиган, фаҳм фаросат билан амалга оширадиган нарсалардир.

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТИНИНГ УМУМИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА ИШЛАЙДИГАН ЎҚИТУВЧИ

- педагогик фаолиятга қобилиятли, ижодкор, ишбилармон;
- миллий маданият ва умуминсоний қадриятларни, дунёвий билимларни мукамал эгаллаган, диний илимлардан ҳам хабардор, маънавий баркамол;
- Ўзбекистоннинг мустақил давлат сифатида тараққий этишига ишонадиган, ватанпарварлик бурчини тўғри англаган, эътиқодли фуқаро;
- ихтисосига доир билимларни, психологик, педагогик билим ва махоратни, шунингдек, назарий илмларни мукамал эгаллаган;
- ўқитувчилик касбини ва болаларни яхши кўрадиган, ҳар бир ўқувчиси улғайиб яхши одам бўлишига чин кўнгилдан ишонадиган, уларнинг шахс сифатида ривожланиб, инсон сифатида камол топишига кўмаклашадиган;
- эркин ва ижодий фикрлай оладиган, талабчан, адолатли, одобли бўлмоғи даркор.

Педагогик фаолиятга тайёргарлик кўраётган ёшлар педагогик профессиограммада келтирилган ихтисослик хусусиятларни билишлари лозимдир. Профессиограмма қуйидаги хусусиятларни ўз ичига олади

- ўқитувчи шахсининг хусусиятлари;
- ўқитувчининг руҳий-педагогик тайёргарлигига қўйиладиган талаблар;
- махсус тайёргарликнинг ҳажми ва мазмуни;
- ихтисосга оид усулий тайёргарликнинг мазмуни.

Муаллимнинг педагогик маҳорати қуйидаги асосий қисмлардан ташкил топиши мумкин:

1. Педагогнинг ўз фикрини, иложи борида, содда, раво ва етарлича тўлаликда тингловчига етказа олиши ва бошқа омилларга боғлиқ бўлган ўқитиш ишларини бажариши зарур;

2. Дарсни ташкил қилишда тингловчининг билим даражаси, уларнинг тақдим этилаётган билимларни қабул қила олиш маҳорати ва интилишини ҳисобга олган ҳолда маъруза, семинар ва х.о. тайёрланган бўлиши ва нихоят муаллимнинг тингловчиларни ўзи билан бир хилда интилиб боришини- бир фазада ишлашини ташкил эта олиши;

3. Ўқитиш методлари, усулларини ҳар томонлама эгаллаган бўлиши;

4. Муаллимнинг салоҳияти ўтилаётган фан йўналишида ишни аниқ ва самарали бажариши учун зарур бўлган педагогик талабга жавоб бериши, фаннинг таркибига кирувчи махсус бўлимлар юқори даражада эгалланган бўлиши ва ўз ҳаракатларига жавобгарликни билиши;

5. Педагог ўз дарси давомида ўқувчиларда ўтказилаётган машғулотлардан қониқиш ҳосил қилишига эриша олиши ва ўзи тузган дарс режасининг тўғрилиги ҳақида ишонч ҳосил қилиб ўз устида янада яхшироқ ишлашга интилиши;

6. Педагог махоратни эгаллаши учун тарбия бериш қонунларини, тамойилларини ва уларнинг таркибий қисмларини билиши зарур, яъни ҳар бир аниқ ҳолат учун ўқитиш методини танлаш, жараёни берилган даража ва сифатида лойихалашни билиши;

7. Муаллимнинг ҳар қандай шароитда ҳам ўқувчиларнинг етарли тарбияланганлик даражаси, ривожланиши ва зарурий билимларига эга бўлишига эришиши;

8. Педагог талабанинг ҳар қандай саволига жавоб топиши, унда қониқ хосил қилиши зарур. Бунга эришиш учун муаллим ўз фанини чуқур билиши унинг ривожланиш истиқболини кўра билиши керак;

9. Муаллимнинг дарс ўтиш санъати ўтилаётган мавзунини ундан олдинги ва уйга берилган мавзулар билан боғланган ҳолда талабаларнинг фаоллигини ошириш орқали чуқур ўзлаштиришга эриша олиши;

10. Педагогнинг ўқув жараёнида самарали тарбиявий иш олиб бориши, юқори маънавият ва ватанпарварлик туйғулари, ҳамда меҳнатсеварликни шакллантира олиши зарур;

11. Талабаларни ўтилаётган мавзуга жалб қилиб, уларнинг фаоллигини ошириш ва қобилиятларини мустаҳкамлаш асосида уларни илмий жиҳатдан ривожлантиришга эриша олиши;

ПЕДАГОГИК МАХОРАТНИНГ ТАРКИБИЙ КИСМЛАРИ:

- Нутқ малакалари
- Тушунарли таъсирчан фикр ва хис-туйгуларни сўзда аниқ ифодалаш
- Мимика ва пантомимика
- Маъноли қараш
- Хиссий психик ҳолат
- Қайфият ёки истехзоли табассум
- Саводли гапириш
- Аниқ имо-ишора
- Рағбатлантирувчи муносабат
- Ижодий жиддийлик.